

GEMEENTE HOOGEVEEN

Gemeenteraad

Aan de heer drs L.W. Verhoef
Kersengard 13
3962 JR WIJK BIJ DUURSTEDEN

Datum: 4 juni 2003

Onderwerp: Reactie op uw brief

Ons nummer: tk-2.123/RR

Geachte heer Verhoef,

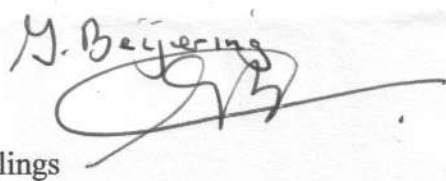
In reactie op uw brief van 4 november 2002 met betrekking tot de jaarrekening van de gemeente Hoogeveen over het jaar 2001 heeft de gemeenteraad op 28 mei 2003 ingestemd met het rapport van een onderzoekscommissie jaarrekening 2001.

Het betreffende raadsvoorstel en het rapport van de onderzoekscommissie treft u hierbij in afschrift aan.

Hoogachtend,
de gemeenteraad van Hoogeveen,
de griffier, de burgemeester,

J.P. Wind

b/a.
W.P.M. Urlings

Nadere informatie: J.P. Wind
Doorkiesnummer: 0528-291201
Aantal bijlagen:
Aantal pagina's: 1

Postadres: Postbus 20.000
7900 PA Hoogeveen
Bezoek: Raadhuisplein 1
Hoogeveen

Telefoon (0528) 291 911
Fax 0528-291325
E-mail gemeente@hoogeveen.nl
Internet www.hoogeveen.nl

GEMEENTE HOOGVEEEN

Onderzoekscommissie jaarrekening 2001

Rapport

Inleiding.

Op 19 december 2002 heeft de raad de onderzoekscommissie jaarrekening 2001 ingesteld. Deze commissie bestaande uit de raadsleden Metselaar, Bottenheft, Slottje en Kok, heeft een onderzoek gedaan naar de jaarrekening 2001. De commissie heeft vervolgens een rapport opgesteld en biedt dit rapport hierbij aan aan de raad.

Aanleiding.

De Commissie Bestuur was op 9 december 2002 van oordeel dat een kort nader onderzoek nodig was om een passend antwoord te kunnen formuleren op de brief van de heer drs L.W. Verhoef, gezien de zeer indringende kritiek daarin op de kwaliteit van de jaarrekening als controlemiddel voor de raad. De kritiek van de heer Verhoef is samen te vatten als: het hanteren van het stelsel van baten en lasten is zodanig onvoldoende en het rubriceren van de reserves en voorzieningen is zodanig verwarrend, dat, enerzijds, dit strijdig is met het Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995, anderzijds, de raad hierdoor een onjuist beeld krijgt van de financiële positie van de gemeente.

Werkwijze commissie.

De onderzoekscommissie uit de raad heeft stukken verzameld en een gesprek gevoerd met het hoofd van de afdeling Financiën, de heer J.H. Baas en de accountants W.O. Sierksma en M. van Opzeeland van KPMG Accountants N.V die verantwoordelijk waren voor de controle op de jaarrekening 2001. Na deze gesprekken heeft de commissie desgevraagd nog een schriftelijke reactie van 18 februari 2003 ontvangen van W.O. Sierksma. Deze reactie is gehecht aan dit rapport.

Vervolgens heeft de commissie een rapport voor de raad opgesteld met bevindingen en aanbevelingen. Dit rapport is ter kennisneming aan het college en de personen waarmee gesprekken zijn gevoerd voorgelegd. Eventuele reacties zijn aan dit rapport gehecht.

De commissie is ambtelijk ondersteund door de griffier.

Het onderzoek.

De commissie heeft voor haar onderzoek de beschikking gehad over de volgende documenten:

1. Brief van 4 november 2002 van L.W. Verhoef.
2. Brief van 8 november 2002 van M. Leistra.
3. Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995 met toelichting.
4. Notulen commissie Omgeving van 13 mei 2002.
5. Notulen commissie Samenleving van 14 mei 2002.
6. Notulen commissie Bestuur van 16 mei 2002.

VERVOLG

7. Deskundigenverslag met accountantsverklaring van 23 mei 2002 van W.O. Sierksma van KPMG Accountants N.V.
8. Reactie van college op deskundigenverslag van 28 mei 2002.
9. Brief van 29 mei 2002 van college met antwoorden op diverse vragen, met bijlage.
10. Notulen raadsvergadering van 30 mei 2002.
11. Notulen van raadsvergadering van 27 juni 2002.
12. De jaarrekening 2001.

De commissie heeft de bovengenoemde gesprekken gevoerd aan de hand van de volgende vragen die gelet op de Comptabiliteitsvoorschriften 1995 zijn afgeleid uit de brief van L.W. Verhoef.

Voldoet de jaarrekening 2001 aan de geldende comptabiliteitsvoorschriften?

Subvragen:

1. Zijn er aanzienlijke bedragen buiten de rekening gelaten?
2. Als er (delen van) baten en lasten buiten de rekening zijn gehouden, zijn dan de wel opgenomen baten en lasten onbetrouwbaar?
3. Is het eigen vermogen aan het begin en aan het eind van het verslagjaar juist bepaald?
4. Zijn er vaste activa ten onrechte aan de debetzijde van de balans opgenomen?
5. Zijn er fictieve rentelasten opgenomen voor niet bestaande schulden?
6. Zijn er ten onrechte bedragen aangemerkt als reserve die in feite nog niet bestede geormerkte rijksbijdragen zijn of tariefsegalisatiefondsen?
7. Zijn er voorzieningen of reserves die niet zijn opgenomen in de balans?
8. Mist de jaarrekening wettelijk voorgeschreven toelichtingen?
9. Worden de begrippen reserves en voorzieningen verkeerd gebruikt?

Als de jaarrekening niet (geheel) voldoet aan de geldende comptabiliteitsvoorschriften, kan dan niettemin een verantwoord oordeel worden gegeven over de financiële positie van de gemeente?

Welke aanbevelingen kan de commissie doen naar aanleiding van het antwoord op de bovenstaande vragen?

Bevindingen.

De commissie constateert allereerst dat er een duidelijk verschil van inzicht is tussen de heer L.W. Verhoef en het hoofd van de eigen afdeling Financiën en de eigen accountant als het gaat om de uitleg van de artikelen uit de Comptabiliteitsvoorschriften 1995. De commissie constateert dat de heer Verhoef zijn opvattingen soms in suggestieve bewoordingen brengt, maar gaat hieraan voorbij omdat het de commissie alleen gaat om de inhoud van het meningsverschil.

De commissie constateert dat de vraagstellingen en zeker de subvragen niet aan hun doel, structuur te geven aan het horen van betrokkenen, hebben voldaan. Zowel het hoofd van de afdeling Financiën van Hoogeveen als de accountants van KPMG verklaarden het moeilijk te vinden op die vragen in te gaan.

VERVOLG

Het hoofd Financiën verwees naar de accountantsverklaring en stelde dat alle handelingen voortvloeiden uit de begroting en nadere raadsbesluiten.

De accountants wezen er op dat naast de bedrijfseconomische begripshantering ook het beginsel van begrotingsautorisatie en beleidsvrijheid in de comptabiliteitsvoorschriften van belang is en het laatste daarbij voor gaat. Er ontstaan daardoor arbitraire momenten, waarbij de beoordeling hunnerzijds uitgaat van normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd.

Waar de accountant in zijn verklaring zegt dat de jaarrekening 2001 voldoet aan de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in het Besluit Comptabiliteitsvoorschriften 1995 (zie pag. 3 van het deskundigenrapport) houdt hij uitdrukkelijk rekening met het uitgangspunt dat het daarbij gaat om het voldoen aan de normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd. Hij stelt in zijn brief van 18 februari 2003 verder uitdrukkelijk dat het beginsel dat de begrotingsautorisatie en beleidsvrijheid voorgaat op de bedrijfseconomische begripshantering juist een van de kenmerken is van de bijzondere bepalingen die de Comptabiliteitsvoorschriften 1995 bevatten.

De commissie heeft in de totstandkomingsgeschiedenis van het Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995 noch in jurisprudentie aanleiding kunnen vinden om te komen tot het oordeel dat deze rekkelijke interpretatie van de voorschriften in strijd is met het recht. Van onregelmatigheden in de jaarrekening 2001 is de commissie dan ook niet gebleken. Voor zover de opvatting van de heer Verhoef inhoudt dat alle baten en lasten in de staat van baten en lasten worden opgenomen acht de commissie dit een puriteinse opvatting waartoe de toen van kracht zijnde comptabiliteitsvoorschriften niet verplichtten. Overigens heeft de commissie vernomen dat de heer Verhoef inmiddels een rechtsgeding heeft aangespannen tegen een aantal accountants(kantoren) over deze kwesties. Daarmee is de vraag naar het voldoen aan die comptabiliteitsvoorschriften bij een aantal andere decentrale overheden onder de rechter gekomen.

Als wij het vermogen van de gemeente definiëren als het saldo van alle op geld waardeerbare rechten en verplichtingen van de gemeente, baten als alle vermeerderingen van die rechten en verminderingen van die verplichtingen alsmede lasten als alle verminderingen van die rechten en vermeerderingen van die verplichtingen, dan is het saldo van baten en lasten in een jaar per definitie de wijziging van het vermogen in dat jaar. Op grond van de comptabiliteitsvoorschriften is het eigen vermogen de som van de reserves en het saldo van de rekening van baten en lasten. Tussentijdse mutaties in reserves dienen dus bij de bepaling van het vermogen te worden betrokken. Wel dient de raad hiertoe te besluiten. Het is de commissie niet gebleken dat zulks in het jaar 2001 niet is gebeurd.

Het inzicht van de raad in de resultaten van het verslagjaar en de financiële positie is er naar het oordeel van de commissie mee gediend als de raad zelf de randvoorwaarden helder formuleert. De raad kan dit voor de toekomst verzekeren door goed doordachte verordeningen op grond van de artikelen 212 en 213 van de Gemeentewet vast te stellen waarin de kaders worden gesteld waaraan college en accountant zich hebben te houden.

De commissie constateert dat genoemd verschil van inzicht zich lijkt te concentreren op het omgaan met reserves en voorzieningen. Duidelijk is dat de comptabiliteitsvoorschriften voor het begrip voorziening aansluiting hebben gezocht bij het Burgerlijk Wetboek. Een voorziening mag alleen worden genomen als er sprake is van een te kwantificeren financiële verplichting of

VERVOLG

financieel risico. Reserves zijn vermogenbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfseconomisch gezien vrij zijn te besteden. Reserves worden onderscheiden in een algemene reserve en bestemmingsreserves. De onderverdeling daartussen is gebaseerd op politieke beslissingen (toelichting Comptabiliteitsvoorschriften, pag. 23-24).

De accountant heeft al in zijn deskundigenrapport over de jaarrekening 2001 aangegeven dat het vereiste onderscheid tussen reserves en voorzieningen in de jaarrekening 2001 niet is aangehouden. De raad heeft deze materie bij de behandeling van de jaarrekening 2001 besproken en vond dat dit voor de jaarrekening 2002 in orde moet zijn.

Verhoef merkt op dat er een discrepantie is tussen enerzijds het saldo van baten en lasten en anderzijds de mutatie van het vermogen zoals die blijkt uit de balans.

De commissie constateert op dit punt dat er in 2001 rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen hebben plaatsgevonden, waarvan de raad weliswaar op de hoogte was, maar die een transparante verantwoording achteraf niet bevorderen. De commissie gaat er van uit dat voor de jaarrekening 2002 reguliere mutaties in de reserves via het resultaat lopen, zoals ook door de accountant in zijn deskundigenrapport is aanbevolen. De conclusie kan hier echter niet zijn dat de raad onjuist geïnformeerd was.

Voor wat betreft het hanteren van het stelsel van baten en lasten heeft de commissie geen aanwijzingen dat het niet opnemen in de jaarrekening van bepaalde baten of lasten heeft geleid tot een onbetrouwbaar inzicht in de financiële positie. Wel acht de commissie het verstandig dat ter verhoging van de transparantie echt ook alle baten en lasten in de rekening worden opgenomen. Het gebruikelijke systeem van budgetoverheveling moet naar het oordeel van de commissie worden ingedamd. Er moeten met andere woorden geen posten als last in de jaarrekening worden opgenomen als daarvoor in het verslagjaar geen harde verplichtingen zijn aangegaan.

Samenvattend komt de commissie tot de conclusie dat van strijd met de comptabiliteitsvoorschriften in de rekkelijke zin van het woord geen sprake is geweest bij de jaarrekening 2001, maar dat de inzichtelijkheid voor de raad kan worden verbeterd. Daarbij ware goed acht te slaan op de aanbevelingen die de eigen accountant in zijn deskundigenrapport heeft gedaan. De raad heeft geen verkeerd beeld gekregen van de financiële positie van de gemeente. De kritiek op de rubricering van reserves en voorzieningen acht de commissie juist, maar reeds voldoende behandeld in de raad naar aanleiding van de opmerkingen van de eigen accountant hierover. De commissie beveelt aan de heer Verhoef dienovereenkomstig te antwoorden.

Aldus vastgesteld op 6 mei 2003

De griffier,

De voorzitter,

J.P. Wind.

G. Metselaar